

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлигининг
2012 йил 26 декабрдаги
507 - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

МЕҲНАТ ИҚТИСОДИЁТИ ВА СОЦИОЛОГИЯ

олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари
умумқасбий ва махсус фанлари педагоглари учун малака ошириш йўналишининг
ўқув дастури

Тошкент – 2012

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

Тошкент давлат иқтисодиёт университети ҳузуридаги педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2012 йил 25 декабрдаги 4 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: п.ф.д., проф. Н.А.Муслимов- ТДПУ ҳузуридаги тармоқ маркази директори;
п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев- УзМУ ҳузуридаги минақавий маркази директори;
и.ф.д., проф. Г.Н.Ахунова- ТДИУ ҳузуридаги тармоқ маркази директори;
и.ф.н. доц. Н.Шоюсупова - ТДИУ, “Меҳнат иқтисодиёти ва социология” кафедра мудири.

Тақризчилар: и.ф.д., проф. Ш.Р. Холмўминов – ТДИУ Молия ва иқтисодиёт ишлари бўйича проректор;
и.ф.д., проф. Т.Ш. Шодиев- ТДИУ ҳузуридаги тармоқ маркази бўлим бошлиғи.

Ўқув дастурлари Тошкент давлат иқтисодиёт университети Илмий кенгашида тавсия қилинган (2012 йил 29 - ноябрдаги 4-сонли баённома).

Кириш

Педагог кадрларни малакасини ошириш Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги Қонуни, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг таркибий қисми ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги "Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида"ги 25-сонли Қарори, "Педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ҳақида Низом" талаблари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги "Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги" ПҚ-1533-сон қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги "Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 278-сонли қарори республикамизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг устувор йўналишлари ва таълим-тарбия соҳасида амалга оширилаётган ислохатлар, таълим муассасаларининг эҳтиёжларидан ҳамда замонавий педагогик ва ахборот технологияларини таълим жараёнига татбиқ этиш бўйича ютуқлар таълим дастурида ўз ифодасини топган.

Малака оширган тингловчилар педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билиши, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришуви ва мазкур таълим тизимида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва таълимнинг интерфаол усулларини амалда қўллай олиши, ахборот-коммуникация технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишлари керак.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари;
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари;
- Таълим сифати менежменти.

Умумқасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси;
- Электрон педагогика асослари;
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат;
- Амалий хорижий тил.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Меҳнат бозори иқтисодиёти;
- Персонални бошқариш;
- Меҳнат иқтисодиёти ва социологияси.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти;
- Мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар.

Танлов фанлари модули.

- Хорижий инвестициялар;
- Солиқ тизими ва солиққа тортишнинг янгиликлари.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Меҳнат иқтисодиёти ва социология” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Меҳнат иқтисодиёти ва социология” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларни;
- “Таълим тўғрисида”ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва бошқа қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши, моҳияти ва аҳамиятини;
- мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- таълим тизимида мулоқот ва коммуникатив жараёнларнинг шакл ва қонуниятларини;
- педагогик жараёнлар қонуниятлари ва шахсни ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантиришнинг замонавий назарияси ва технологияларини;
- таълим соҳасидаги инновацияларни;
- жамиятни ва таълимни ахборотлаштириш технологияларини;
- педагогика ва психологиянинг сўнгги ютуқларини;
- мутахассислик фанларини ўқитишдаги илғор хорижий тажрибаларни;
- ўқитувчининг инновацион фаолиятини;
- замонавий таълим методларини;
- электрон педагогика асосларини;
- педагогик маҳорат асосларини;
- меҳнат бозори иқтисодиётини;
- меҳнат иқтисодиёти соҳасидаги муаммоларни;

- персонални бошқаришни;
- меҳнат иқтисодиёти ва социологияни **билиши** керак.

Тингловчи:

- таълим-тарбия жараёнлари мақсадига эришишда муассасанинг фаолиятини таъминлаш;
- таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- қабул қилинган қарорларнинг натижасини баҳолаш ва башоратлаш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шакллари;
- замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига татбиқ этишни;
- виртуал лаборатория ишларини яратиш ва қўллаш;
- хорижий тилдаги манбалардан педагогик фаолиятда фойдалана олиш;
- электрон ўқув материалларини яратиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- шахсий педагогик ва методологик маданиятни ривожлантириш;
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш;
- меҳнат иқтисодиёти соҳасидаги муаммоларни ҳал этиш;
- меҳнат бозорини таҳлил таҳлил қилиш;
- персонални бошқариш тизимида персонални рағбатлантириш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- педагогик мониторинг олиб бориш;
- психологик-педагогик диагностиканинг замонавий методларидан фойдаланиш;
- мутахассислик фанларидан инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- мутахассислик фанларини ўқитишнинг дидактик таъминотини яратиш;
- коммуникатив вазифаларни ҳал этиш технологиялари, касбий мулоқот усулларидан фойдаланиш, ҳамкорлик ишларини олиб бориш
- меҳнат ресурсларидан самарали бошқариш ва меҳнат потенциалини ошириш;
- персонални бошқаришнинг ташкилий тамойиллари;
- персонални бошқаришни ташкил этишнинг амалий жиҳатлари бўйича **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модулларни ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш жараёни 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкломаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

«Меҳнат иқтисодиёти ва социология» малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби мазмуни

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривож ва таълим–тарбия масалалари

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндошувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётини сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. Тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истикболлари.

Демократик жамият қуришда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти унинг муҳим шарти эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиш, миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. Таълим сифати менежменти.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, унсурлари, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёни сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳияти. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. ОТМларнинг рейтинги. Ўқитувчи илмий фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари. Ўқитувчининг маънавий-ахлоқий фаолиятини баҳолаш мезонлари. Мутахассислик фанлари бўйича ўқитувчининг услубий рейтинг баҳосини аниқлаш тартиби. Таълим жараёнини баҳолаш усуллари ва технологияси. АРМ ва кутубхона хизматини баҳолаш. Талабанинг «лавозим имконияти»ни баҳолаш услубиёти. Битирувчи талабаларнинг лавозим имконияти бўйича сифат тоифалари ва белгилари. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

II. Умумқасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб муаммолари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча, ахборот – коммуникация технологиялари воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий комуникацион технологиялар. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялар, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш, ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истикболлари, электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби, таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилар, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараённи технологик лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг асосий даражалари. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. Меҳнат бозори иқтисодиёти.

Меҳнат бозори тизимини бошқаришнинг концептуал модели. Ташқи ва ички меҳнат бозорлари элементларининг ўзаро ҳаракати. Иқтисодиётни янгилаш ва модернизациялаш шароитида меҳнат бозорининг ишлаш механизми. Талаб ва таклифнинг ўзаро алоқадорлиги. Меҳнат бозорининг турлари, уларнинг сегментларга бўлиниши ва мослашувчанлиги. Меҳнат бозоридаги таклиф ва эҳтиёж. Меҳнат бозори моделлари. Меҳнат бозорининг таркибий қисмлари. Ёлланма ходимлар билан иш берувчилар ўртасидаги муносабатлар. Меҳнат бозори субъектлари билан уларнинг вакиллари ўртасидаги муносабатлар. Иқтисодиётни янгилаш ва модернизациялаш шароитида меҳнат бозори субъектлари билан давлат ўртасидаги муносабатлар.

Аҳолининг иш билан оқилона бандлигига таъсир этувчи шарт-шароитлар ва омиллар, ҳамда ижтимоий иқтисодий тадбирлар. Аҳолини оқилона бандлигини таъминлаш мезонлари: ишчи кучига талаб ва таклиф ўртасидаги бозор мувозанатига эришиш. Иш жойлари сонини кўпайтириш. Иқтисодий фаол аҳолининг меҳнатда иштирокини ошириш; меҳнат унумдорлигининг ўсишини таъминлаш; меҳнат даромадларини кўпайтириш; ишсизликни камайитириш ва

бошқалар. Аҳолини иш билан оқилона бандлигининг ижтимоий-иқтисодий мезонлари. Республикамизда меҳнат ресурсларини оқилона бандлигини таъминлашнинг устивор йўналишлари.

3.2. Персонални бошқариш.

Персонални бошқаришнинг асосий функциялари. Корхона (ташкilot, фирма) персоналининг таркиби. Ишлаб чиқаришда ходимларнинг тутган ўрни. Персонални бошқариш тамойиллари. Персонални бошқариш концепцияси. Ходимлар салоҳиятини шакллантириш. Персонални бошқариш ва ишлаб чиқаришнинг ўзаро алоқадорлиги. Персонални бошқаришда меҳнат муносабатлари. Персонални бошқаришнинг ривожланиш босқичлари. Персонални бошқаришнинг замонавий йўналишлари. Персонални бошқариш ва инсон ресурсларини бошқариш ўртасидаги ўзаро боғлиқлик. Инсон ресурсларини бошқариш хизматининг вазифалари.

Персонални бошқариш моделлари. Персонални бошқаришнинг чизиқли ташкилий тузилмаси. Персонални бошқаришнинг чизиқли-функцияли ташкилий тузилмаси. Персонални бошқаришнинг матрицали ташкилий тузилмаси. Бошқарув ходимлари фаолиятининг ўзаро боғлиқлиги. Персонални бошқаришнинг маъмурий услублари. Персонални бошқаришнинг иқтисодий услублари. Персонални бошқаришнинг ижтимоий услублари. Персонални бошқаришнинг ижтимоий-психологик услублари таснифи. Персонални бошқариш хизматининг вазифалари ва функциялари. Персонални бошқариш функцияларининг ўзаро боғлиқлиги. Персонални бошқаришнинг чет эл тажрибалари. Ривожланган мамлакатларда персонални бошқариш хизматининг функционал вазифалари.

Персоналнинг меҳнатга қизиқишини ошириш. Қизиқтириш (мотивация) тушунчаси: моҳияти ва мазмуни. Моҳият бўйича қизиқтириш назариялар ҳамда унга мувофиқ эҳтиёжларнинг ўзаро боғлиқлиги. Қизиқиш мотив (сабаб)лари, даражалари. Қизиқтириш услублари ва ташкилий механизми. Қизиқтириш турлари ва уларнинг мазмуни. Персонални моддий ва номоддий рағбатлантириш. Меҳнатни рағбатлантиришнинг функциялари. Корхоналарда меҳнатга қизиқтириш ва меҳнатни рағбатлантириш усуллари. Корхона персоналини рағбатлантириш шакллари. Корхона персоналини моддий жиҳатдан рағбатлантириш тизими. Персонал меҳнатига ҳақ тўлашни ташкил этиш. Корхона ва ташкilotларда меҳнатга ҳақ тўлашнинг моҳияти ва мазмуни. Иш ҳақини ташкил этишнинг хусусиятлари. Иш ҳақининг функциялари. Меҳнатга ҳақ тўлаш тизими ва унинг таркибий қисмлари. Меҳнатга ҳақ тўлашни ташкил этишнинг тамойиллари. Меҳнатга ҳақ тўлашни ташкил этишнинг асосий элементлари. Меҳнатни нормалаш. Меҳнатга ҳақ тўлаш тизимлари ва шакллари. Тариф- малака жадвали. Меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш.

3.3. Меҳнат иқтисодиёти ва социологияси.

Меҳнатнинг инсон ва жамият фаолиятидаги ўрни. Меҳнатга оид асосий қоидалар. Меҳнатнинг мазмуни ва хусусиятлари. Меҳнат турлари: оддий, мураккаб, репродуктив, ижодий, функционал, профессионал, ақлий, жисмоний, конкрет, мавҳум, хусусий, ижтимоий, унумли, унумсиз, жонли, ўтмишдаги ва ҳ.к. меҳнат – ишлаб чиқариш омили сифатида. Меҳнат элементлари ва меҳнат жараёни. Меҳнатнинг намоён бўлиш шакллари ва функциялари. Меҳнат

жараёнининг асосий ижтимоий функциялари. Меҳнат соҳасидаги ижтимоий-меҳнат муносабатлари.

Иш билан бандлик шакллариининг таснифи. Аҳолининг иш билан бандлик концепцияси. Иш билан таъминлаш муносабатларининг шаклланиши. Ўзбекистон Республикасининг “Аҳолини иш билан бандлиги тўғрисида”ги қонунда белгиланган бандликнинг асосий тамойиллари. Иш билан бандлик соҳасида ижтимоий-демографик гуруҳлар. Аҳолини иш билан бандлигининг асосий турлари. Меҳнат бозори: моҳияти, мазмуни ва тузилиши. Меҳнат бозорининг асосий элементлари. Меҳнат бозорида давлат сиёсатининг асосий йўналишлари. Меҳнат бозори конъюктураси. Меҳнат бозорининг ишлаш механизми. Талаб ва таклифнинг ўзаро алоқадорлиги. Меҳнат бозорининг асосий турлари: уларнинг сегментларга бўлиниши ва мослашувчанлиги. Меҳнат бозоридаги рақобат. Меҳнат бозори ва уни тартибга солишнинг асосий йўналишлари. Меҳнат бозоридаги фаол ва нофаол сиёсат. Давлат иш билан бандлик хизмати ва унинг фаолияти. Ишсизлик ҳақида умумий тушунчалар. Ишсизлик бўйича нафақалар, уни тайинлаш ва тўлаш тартиби. Ишсизликнинг келиб чиқиш сабаблари ва намоён бўлиш хусусиятлари. Ишсизликнинг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари. Ишсизлик турлари: табиий, мажбурий, таркибий, фрикцион, даврий, яширин ишсизлик. Ишсизликни камайтириш йўллари. Иш билан бандлик ва ишсизликдан ҳимоя қилиш сиёсати. Иш билан бандлик ва ишсизликдан ҳимоялаш сиёсатининг умумий тузилмаси.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти.

Олий таълим тизими инфраструктураси. Олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумқасбий ва махсус фанлар учун яратилган дидактик таъминот. Инновацион ўқув машғулотларининг методик таъминоти. Ўқув машғулотларини инновацион дидактик материаллар асосида ташкил этиш ва ўтказиш методикаси.

4.2. Мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар.

Олий таълим муассасаси ўқитувчиси шахсига қўйилаётган замонавий талаблар. Инновацион фаолият тузилмаси. Педагогик жараёнда инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари. Ўқитувчининг инновацион фаолияти хусусиятлари. Ўқитувчи фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндашувлар.

V. Танлов фанлари модули

5.1. Хорижий инвестициялар

Инвестицион фаолиятнинг илмий-назарий асослари ва уни миллий иқтисодиёт тараққиётидаги аҳамияти. Инвестицион фаолиятни давлат томонидан тартибга солиниши. Инвестиция фаолиятини молиялаштириш манбалари. Ўзбекистон Республикасининг инвестиция сиёсати. Ўзбекистон Республикасининг инвестиция дастури. Хорижий инвестицияларнинг турлари.

Хорижий инвестицияларнинг иқтисодий моҳияти ва иқтисодиётга жалб қилишнинг объектив зарурлиги. Хорижий инвестицияларни миллий иқтисодиётга

жалб қилиш шакллари ва уни тартибга солишнинг жаҳон тажрибаси. Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашувида хорижий инвестицияларнинг ўрни. Инвестициялар экспорти ва импорти.

Ўзбекистон Республикасига хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг ташкилий, иқтисодий ва ҳуқуқий асослари. Хорижий инвесторлар учун қулай инвестицион муҳитнинг шакллантирилиши. Очiq эшиклар сиёсати ва хорижий инвестицияларни жалб қилиш давлат сиёсатининг стратегик йўналишлари. Ўзбекистон Республикасида хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар учун имтиёзлар. Тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестицияларни жалб этишни рағбатлантириш. Ўзбекистон иқтисодиётини инвестицион жозибadorлигини оширишнинг асосий йўналишлари. Ўзбекистон Республикасида валюта операцияларини ривожлантириш муаммолари. Мамлакатимизнинг экспорт салоҳиятини оширишнинг асосий йўналишлари. Ўзбекистон Республикасида ташқи иқтисодий фаолиятни ривожлантириш концепцияси. Ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширувчи хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналарни молиялаштириш.

5.2. Солиқ тизими ва солиққа тортишнинг янгиликлари

Солиқ тизими, унинг элементлари. Солиқ объекти. Солиқ ставкаси ва унинг турлари. Солиқ базаси. Солиқ имтиёзлари. Солиқ преференциялари. Ўзбекистон Республикаси солиқ тизими ва унинг тараққиётини концептуал асослари. Солиқ тизимининг ҳуқуқий асоси ва унинг мустақамлаш борасидаги амалга оширилган ислохотлар. Умумдавлат солиқлари. Маҳаллий солиқлар ва йиғимлар. Махсус солиқ режимлари. Солиққа тортишнинг соддалаштирилган тартиби ва унинг таркибий элементи. Билвосита ва бевосита солиқлар, уларни бюджет даромадларини шакллантиришдаги аҳамияти. Жисмоний шахслардан ундириладиган ликлар. Юридик шахслардан ундириладиган солиқлар.

Ўзбекистон Республикасида солиқ тизимида амага оширилаётган ислохотлар ва солиққа тортиш янгиликлари. Мустақиллик йилларида солиқ тизимида амалга оширилган ислохотлар. Замонавий шароитларда солиқ тизимида амалга оширилаётган ислохотларнинг стратегик йўналишлари. Амалдаги солиқ сиёсатининг устувор йўналишлари.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, макроиқтисодий статистика муаммолари, халқаро статистика, миллий ҳисоблар тизими, мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти, мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар мавзулари доирасида олиб борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жиҳозларига эга бўлган аудиторияларда ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Реферат (модулга ажратилган соатлар ҳажмидан келиб чиқиб белгиланади).
- Такдимот (танланган мавзу асосида такдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Даражали тестлар банкени яратиш.
- Кейслар банкени яратиш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Мустақил иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб уни бажаришда куйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;
- педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
- ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.

Мустақил иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари:

1. Педагогика фанини ривожлантириш жараёнлари ва воситалари.
2. Инновацион педагогик фаолият назарий асослари.
3. Блум таксономияси асосида таълим мақсадларини лойиҳалаш.
4. Таълим натижалари таксономияси.
- 5.Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
6. Компьютер тармоқлари.
7. Эвристик топшириқлар методи.
- 8.Тадқиқотли топшириқлар методи.
- 9.Таълимни ташкил этиш турлари ва шакллари.
- 10.Дидактика – таълим назарияси сифатида.

11. Ахборот – коммуникация технологиялари воситалари ва уларни таълим жараёнида қўллаш имкониятлари.
12. Дарс-таълимни ташкил этишнинг асосий шакли сифатида.
13. Таълимни ташхис этиш.
15. Гарбия тамойиллари.
16. Электрон ўқув-методик материаллар мажмуаси, унинг тузилмаси ва таркиби.
17. Меҳнат бозори тизимини бошқаришнинг концептуал модели.
18. Аҳолини оқилона бандлигини таъминлаш мезонлари.
19. Аҳолининг иш билан бандлик концепцияси.
20. Иш ҳақининг ташкилий асослари.
21. Персонални бошқаришда меҳнат муносабатлари.
22. Персонални бошқариш моделлари.

Дастурнинг информацион-методик таъминоти

Модуларни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот технологияларини қўлланилиши назарда тутилган:

- модуларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлаш;
- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш;
- тингловчиларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва оммалаштириш назарда тутилган.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қурамыз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
10. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
11. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
12. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
13. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.

14. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажаги йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
15. И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». –Т.: 2008.-176 б.
16. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: «Ўзбекистон». –Т.: 2011.-440 б.
17. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
18. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.
22. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2012 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида”ги 2011 йил 30 декабрдаги 1675-сонли қарори
23. Арипов М. Интернет ва электрон почта асослари.- Т.; 2000 й. 218 б.
24. Азизходжаева Н.Н. «Педагогик технология ва педагогик маҳорат» Чўлпон: 2005й. 213 б.
25. Белкин А.С., Жаворонкова В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: Наука о гармонии. – Екатеринбург, 1995. 312 с.
26. Воронин Г.Л. Конфликты в школе.// Социологические исследования, 1994. - № 3
27. Гимпель Н.Л. Условия продуктивного разрешения педагогического конфликта // Психология обучения. – 2002, №7. С. 12-16.
28. Гордон Драйден, Джанет Вос. Революция в обучении. – перевод с англ. – М.: Парвинэ, 2003 – 670 с.
29. Гусева А.И. Работа в локальных сетях. - М.: 1996. 218 с.
30. Гуломов С.С., А.Х.Абдуллаев. «Виртуальные стенды для имитации функций учебных мастерских и лабораторных установок». МВССО. Т.,2002. 98 с.
31. Давлетшин М.Г., Тўйчиева С.М. Умумий психология. - Т.: ТДПУ, 2002й. 218 б.
32. Сатторов. А. «Информатика ва ахборот технологиялари». - Академик лицей ва касб – хунар коллежлар учун дарслик. – Т.: Ўзбекистон, 2002 й. 325 б.
33. М.Х.Лутфуллаев., М.А.Файзиев. «Интернет асослари»., СамДУ нашриёти. 2001 й. 198 б.
34. Б.Ғ.Қодиров. У.Бегимқулов, А.А.Абдуқодиров. «Ахборот технологиялари». Электрон дарслик. 2002 й. 213 б.
35. Ғозиев Э. Психология методологияси. - Т.: Университет, 2002 й. 198 б.

36. Ғозиев Э. Умумий психология. 1, 2-китоб. - Т.: Университет, 2002 й. 212 б.
37. Ғозиев Э., Мамедов К. Касб психологияси. - Т., 2003 й. 183 б.
38. Ижтимоий педагогика. / Н.Эгамбердиева - Т.: Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2009. – 232 б.
39. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. – М., 1991й. 326 с.
40. Ишмухаммедов Р.Ж. «Инновацион технологиялар ёрдамида ўқитиш самарадорлигини ошириш йўллари» Тошкент: 2000й. 161 б.
41. Каримова В.М. Психология. - Т.: Шарқ, 2000 й. 210 б.
42. Махсудова М.А. Мулоқот психологияси. - Т., 2006 й. 183 б.
43. Мавлонова Р., Холикбердиев К., Тураева О. Педагогика.– Т.: Уқитувчи, 2006 й. 298 б.
44. Маклаков А.Г. Общая психология. - СПб.: Питер, 2003 г. 316 с.
45. Немов Р.С. Психология. - М.: ВЛАДОС, 2003.- 1-2-т. 518 с.
46. Оконь В. Ведение в общую дидактику. М., 1990 г. 128 с.
47. Основы психологии: Практикум. (Пед. сост. Л.Д.Столяренко) Ростов Н.Д. 2006 г. 299 с.
48. Педагогика назарияси ва тарихи // М.Х. Тўхтаўжаева таҳрири остида. – Т.: Молия-иқтисод, 2008й. 208 б.
49. Подласый И. Педагогика. Новый курс: учебник для студ. педаг. вузов. – в 2-х кн. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 567 с.
50. Радугина А.А. Педагогика и психология. - Изд. центр Москва, 1999 г. 418 с.
51. Раҳмонқулова С.И. IBM PC шахсий компьютерида ишлаш.- Т., 1998 й 224 б.
52. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. - СПб.: Питер, 2007 г. 318 с.
53. Рыбакова М.М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. – М., 1991(1992). – 128 с.
54. Рыжков В.Н. Дидактика. – Москва, ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 318 с.
55. Сайидахмедов Н.С. Янги педагогик технологиялар. – Т.: Молия, 2003. – 172 б.
56. Саттаров И., Б.Ғ.Қодиров, У.Ш.Бегимқулов. «Компютерда лаборатория ишлари». Т. ТДПУ нашриёти. 2002 й. 143 б.
57. Толипов Ў., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг тадбиқий асослари – Т.: 2006 й. 163 б.
58. Умумий психология. - А.В. Петровский таҳрири остида - Т.: Ўқитувчи, 1992 й. 329 б.
59. Усмонова Э.З. Ўқувчиларда мустақил тафаккурни қандай шакллантириш мумкин? - Т.: ТДПУ, 2000 й. 122 б.
60. Холмуродов Р.И., М.Х, Лутфуллаев. «Замонавий ахборот технологиялари асосида ўқитиш», Т., ЎзРФА «Фан», 2003 й. 176 б.
61. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. – М., 1998 г. 221 с.
62. Шугуров М.В. Социальный конфликт и самоосуществление личности. – Саратов, 1994 г. 236 с.
63. Югай А.Х. Лабораторно-практические занятия по психологии - Т.: ТДПУ, 2008 г. 92 с.
64. Юлдашев У.Ю. Боқиев Р.Р. Зокирова Ф.М. Информатика - Т., 2002 й. 163 б.

65. Холмуминов Ш.Р., Холмуродов С.Э. Мехнат бозори иқтисодиёти. Ўқув қўлланма. - Т.: Ўзбекистон Ёзувчилар Уюшмаси Адабиёт жамғармаси, 2004. - 243 бет.

66. Abdurahmanov Q.X., Holmo'minov SH.R., Hayitov A.B., Akbarov A.M. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi.(O'quv qo'llanma) . - T. TDIU, 2012 336 bet.

67. Abdurahmonov Q.X., Shoyusupova N.T. «Mehnat iqtisodiyoti:ijtimoiy mehnat munosabatlari» Darslik. –Т.: TDIU, 2011. – 692 b.

68. Abdurahmonov Q.X., Shoyusupova N.T. “Aholini ish bilan bandligi”. O'quv qo'llanma. – Т. 2011. – 384 b.

69. Abdurahmonov Q.X., Abduramanov X.X. Aholi turmush tarzi va daromadlari. O'quv qo'llanma. – Т.: TDIU, 2010. – 200 b.

70. Абдурахмонов Қ.Х., Холмўминов Ш.Р., Зокирова Н.Қ. Персонални бошқариш. Дарслик. – Т.: Ўқитувчи, 2008 – 655 б.

71. Базаров Т.Ю. Управление персоналом. Практикум. Учебное пособие. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010 – 329 стр

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari izohli lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz

4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz

5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz

6. <http://www.bank.uz/uz/publislVdoc/>

7. www.press-uz.info

8. <http://www.uforum.uz/>

9. Axborot resurs markazi <http://www.assc.uz/>

10. <http://www.xabar.uz>

11. www.ziyonet.uz

12. www.edu.uz

13. www.pedagog.uz

14. www.tdpu.uz

15. www.tdiu.uz

16. www.stat.uz

17. www.lex.uz

18. www.mineconomy.uz

19. www.mintrud.uz